

Олена Дмитренко

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9954-7660>

Сергій Кохан

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5743-6516>

DOI 10.31558/1815-3070.2020.40.2.5

УДК 811.161.2'267.3-053.6:811.111

ВПЛИВ АНГЛІЦИЗМІВ НА СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ

У статті здійснено спробу дослідити сучасний молодіжний український сленг з урахуванням лексичних запозичень з англійської мови. Автори розглядають поняття «молодіжний сленг» як окремий пласт національної мови, що певною мірою відбиває рівень культури, освіченості, розвитку суспільства на сучасному етапі. Наголошено, що сьогодні молодіжний сленг контролюється маскультурою, під вплив якої потрапляють різні категорії молоді. Окреслено позитивні та негативні риси цього впливу, а також названі основні причини зазначеного явища. порушується питання про доцільність використання іноземних запозичень у сучасному українському лексиконі.

Ключові слова: *англіцизми, компаративний аналіз, лексичні засоби, молодіжний сленг, функціональний стиль.*

Мова – це живе, динамічне явище, що постійно розвивається. Курс на інтеграцію України до ЄС, процеси глобалізації та перебудови економіки, орієнтація на країни Заходу спричинили тісну культурну, політичну та соціально-економічну взаємодію українського соціуму з народами світу, яка не могла не відбитися на мовному рівні. Лише за кілька років до складу активної лексики української мови увійшли слова англійського походження, що не тільки позначають нові явища культурного та суспільного життя, а й витісняють власні елементи з аналогічним чи близьким значенням. На сучасному етапі англійська мова є засобом міжнародного спілкування, це – мова провідних засобів масової інформації: великих теле- і радіокомпаній, світової мережі Internet, популярних газет і журналів. Отже, не можна ігнорувати її вплив на інші національні мови, особливо – на молодіжний сленг. Адже молодіжний сленг – це окремий пласт національної мови, що певною мірою відбиває рівень культури, освіченості та розвитку суспільства.

Питання про доцільність використання запозичень різними категоріями молоді пов'язане із закріпленням лексичних засобів за певними функціональними стилями мови. Потік запозичених слів і термінів з англійської мови до українського ужитку сьогодні стрімко зростає та є джерелом збагачення лексичного складу рідної мови. Особливо ця проблема стосується молодіжного сленгу і пов'язана, передусім, з прискореними темпами розвитку інформаційних технологій. З огляду на це тема дослідження є актуальною.

Питання молодіжного сленгу та збагачення лексичного складу рідної мови англіцизмами порушувалося у багатьох дослідженнях вітчизняних та зарубіжних фахівців. Серед них наукові доробки Ажнюк Б. М., Баранника Д. Х., Білодіда І. К., Василенко Ю. А., Воскресенської А. А., Грабового П. Н., Задорожного Б., Зорівчан Р. Г., Караванського С., Чучки П. П. та інших. Ажнюк Б. М. досліджує мовні зміни у світі на тлі глобалізації (Ажнюк). Предметом наукових студій Баранника Д. Х стала українська мова на межі століть (Баранник). Доробки Василенко Ю. А. стосуються сучасного українського молодіжного сленгу з погляду поширення так званого комп'ютерного сленгу, збагаченого англіцизмами (Василенко). Науковець вбачає у ньому своєрідну «мову» сучасного світу. Грабовий П. Н. вказує на кілька причин виникнення та існування молодіжного сленгу: експресивність номінативних засобів молодіжного сленгу, прагнення до відмежування, самоствердження молоді (Грабовий). Дослідник вважає, що молодіжний сленг дає змогу констатувати розбіжності в особливостях світобачення членів соціуму залежно від їхніх вікових та соціокультурних параметрів, до чого саме прагнуть Інтернет-користувачі. Зорівчан Р. Г. розглядає іноземну мову як засіб глибшого пізнання рідної мови (Зорівчан). Нікітіною Т. Г. укладений словник сленгу «Так говорить молодь» (Нікітіна). Караванський С. здійснює пошук українського слова у боротьбі за національне «Я» (Караванський). Дослідник вбачає у запозиченнях небезпеку для рідного лексикону. Він вважає, що англіцизми починають витискати власну рідну лексику. Коломинський Я. Л. досліджував психологію взаємовідносин у малих групах (загальні та вікові особливості) (Коломинський). Радчук В. А. аналізує мову в Україні з погляду її стану, функцій та перспектив розвитку як живої категорії (Радчук).

Відсутність наукового підходу до проблеми освоєння іншомовної лексики проявляється у тому, що її вживання часом розглядається у відриві від функціонально-стильового закріплення мовних засобів. Процес виокремлення слів англійського походження у лексичному складі української мови є достатньо нелегким завданням, що пов'язано з факторами теоретичного, історичного, етимологічного та методологічного характеру. Не зважаючи на значну кількість наукових студій, присвячених аналізу цієї проблематики, питання впливу англіцизмів на український молодіжний сленг потребує подальшого усебічного дослідження.

У час активних міграційних процесів у Європі та світі, стрімкого розвитку науково-технічного прогресу проблема потрапляння у вітчизняний лексичний простір іншомовної лексики та її вживання в україномовному соціумі є важливою й актуальною. Саме цьому ми ставимо за мету дослідити, яку роль відіграють англіцизми у сучасній українській молодіжній мові. Відповідно до поставленої мети основними завданнями вважаємо: з'ясувати основні причини цього явища та окреслити позитивні й негативні риси такого впливу.

Об'єктом нашого дослідження є сучасний український молодіжний сленг.

Предмет наукової студії – елементи запозиченої з англійської мови лексики, що потрапляють до вітчизняного молодіжного мовного простору.

Вирішення поставлених завдань зумовило вибір **методів**. А саме: метод словникових дефініцій (для визначення понять «сленг» та «англіцизм»), семантичний метод (для уточнення значень одиниць молодіжного сленгу), індуктив-

ний метод (під час формулювання особливостей використання англіцизмів у мові сучасної молоді), а також компаративний аналіз. За допомогою останнього було встановлено використання та поширення англіцизмів в українській мові та їхній вплив на неї.

У статті проаналізовано вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг; зафіксовано результати досліджень авторів щодо застосування в сучасному українському молодіжному слензі англіцизмів; простежено походження та шляхи проникнення іноземної лексики до словникового складу української мови; окреслено негативні й позитивні наслідки впливу іноземних слів на рідну мову; досліджено специфіку вживання англіцизмів у різних сферах спілкування.

Матеріал статті може стати ланкою для подальшого дослідження із зазначеної проблематики. Особливо це стосується дослідження Інтернет-сленгу та вживання англіцизмів у ньому.

Зміст терміна «сленг» є доволі широким: «Сленг (від англ. slang – жаргон) – це:

1. Розмовний варіант професійного мовлення; жаргон.
2. Жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення» (Словник української мови 350).

Інше визначення: «Сленг – міський соціолект, що виник з арго різних замкнених соціальних груп (правопорушників, крамарів, ремісників, в'язнів, бурсаків-учнів, вояків, інтернет-спільноти) як емоційно забарвлена лексика низького й фамільярного стилю, поширена серед соціальних низів і певних вікових груп (ремісничої, шкільної молоді) міст» (Лингвистический энциклопедический словарь 417).

Наголосимо на причинах вживання сучасною молоддю сленгу. Це, передусім, невдоволення традиційними словами і виразами; виникнення нових обставин, для яких наявна лексика виявляється «бідною»; прагнення вразити суспільство; бажання «правдивого, непідробного» спілкування; намагання досягти певного комічного ефекту тощо.

Доволі часто сленг називає поняття, які вже мають словесне оформлення в літературній мові. Це говорить про його субхарактер, орієнтацію на систему літературної мови. Зазвичай певна кількість сленгових лексем запозичується з іноземної мови внаслідок змістового і дослівного перекладу. Прикладом останнього може виступати слово «танцпол», що походить від англійського слова «dance floor». Але найчастіше слова відтворюються через транскрипцію, зберігаючи своє звучання, порівняно з оригінальним словом. Як приклад можна навести лексему паті – від англійського слова «party» (вечірка, свято). Слова, що виникають у такий спосіб, через масову вживаність та поширеність швидко входять до обігу користувача. Погоджуємося з думкою науковців, які вважають, що сленг найімовірніше підпадає під вплив англіцизмів (Караванський).

У контексті зазначеного варто розглянути власне поняття «англіцизм».

Енциклопедія української мови дає таке визначення: «Англiцизм – рiзно-вид запозичення; слово, його окреме значення, вислiв тощо, якi запозиченi з англiйської мови або перекладенi з неї чи утворенi за її зразком. Англiцизми переважно усвідомлюються мовцями як чужорiдний елемент i зберiгають ознаки свого походження: фонетичнi (джем, iмiдж), словотвiрнi (смокiнг, маркетинг), семантичнi (яструби – полiтики, прихильники жорстокого агресивного курсу у рiзних краiнах). Низка англiцизмiв позначає нацiональнi (англiйськi та американськi) реалiї: Скотланд-Ярд (англiйська реалiя), дiснейленд (американська реалiя), а також предмети i явища у галузi спорту, технiки, економiки, полiтики» (Словник української мови).

Аналізуючи зазначену проблематику, необхідно назвати шляхи проникнення англiцизмiв до української мови. Адже запозичення слiв iншомовного походження є невід’ємною частиною української лексики i пов’язане з iсторiєю нашого народу, що на рiзних етапах формування та розвитку власної державностi вступав у багатоманiтнi полiтичнi, соцiально-економiчнi та культурнi вiдносини з iншими народами свiту i, у такий спосiб, збагачував та змiнював свою мову.

Iсторiя потрапляння англiцизмiв в українську мову тiсно пов’язана з iсторiєю розвитку російської мови, оскiльки Україна тривалий час була частиною Росiйської iмперiї. У ХVІ столiтті разом з успіхами зовнiшньої торгiвлi у російській лексицi з’являються iншомовнi слова англiйського походження, що потрапляли разом з новими товарами та поняттями. Саме в цей перiод було закладено основи професiйного вивчення англiйської мови з науковою та практичною метою.

Другий перiод активного проникнення англiцизмiв спочатку у російську, а згодом i в українську мову починається за часiв правлiння Петра I. Спостерiгається активiзацiя запозичень попереднього перiоду, а також подальше збагачення лексики за рахунок англiйських запозичень з рiзних галузей побуту, торгiвлi, наук (математичних, загальноiнженерних тощо).

Пiк потрапляння англiйських слiв до російського й українського лексикону припадає на 20-тi роки ХIХ столiття. Основними причинами стали послаблення впливу французької мови через вiйну з Францiєю в 1812 році та зростаючий престиж англiйської мови в iмперській Росiї, що звiльнило простiр для англiйських запозичень. У суспiльствi сформувався погляд на англiйську мову як на мову прогресу, оскiльки збiльшилася кiлькiсть англiйської лiтератури, що сприяло її виходу iз замкненого кола верхiвки до широких верств населення.

Два наступнi етапи впровадження англiйського матерiалу відбуваються у 20-тi роки минулого столiття – перiод оформлення України як незалежної держави. Хоча частка англiйських запозичень загальної кiлькостi iншомовних слiв у першi два десятилiття ХХ столiття була мiнiмальною, саме тодi у мовi з’явилися такі слова: boom – бум; film – фiльм; stand – стенд; jazz – джаз; dancing – дансiнг; service – сервiс; foxtrot – фокстрот та iншi. Англiйська мова почала вiдiгравати головну роль як лiнгвiстичний донор (Мартос 39).

Кiнець ХХ столiття вважається переломним моментом в iсторiї розвитку рiдної мови i характеризується двома процесами: розширенням сфер вживання

української мови з огляду на набуття нею реального статусу державної та збільшення питомої ваги іншомовних елементів в активній лексиці, причиною якого є посилення взаємодії з країнами Заходу.

У сучасному мовному середовищі дослідники виокремлюють такі підгрупи англіцизмів, що вживають підлітки під час спілкування. Це:

1) слова, що позначають стилі музики: попса (від амер. Pop music – популярна музика), транс (від англ. Trance), хаус (від англ. House), техно (від англ. Techno – техно (стиль у музиці)), репер (від англ. Rapper) (Заводна 52);

2) лексеми на позначення кіно, музики, телебачення: шоу-біз (від англ. Show biz), супер стар (від англ. Super star), юкрейніан фешн вік (від англ. Ukrainian fashion week), файна Юкрайна (від англ. Fine i Ukraine), камеді клуб (від англ. Comedy club), муві (від амер. Movie), фейк (від англ. Fake – підробка), стайл (від англ. Style);

3) слова, які застосовуються у спортивній сфері спілкування: пофітнеситися (від англ. Fitness – фітнес), бодібілдинг (від англ. Body building – культуризм), армреслінг (від англ. Armwrestling), квест (від англ. Quest – пошук), пейнтбол (від англ. Paintball), сноуборд (від англ. Snowboard);

4) слова, що позначають предмети вжитку (одяг, взуття, харчові продукти): шузи, айс-ті, фаст-фуд, найк;

5) лексеми для позначення грошових одиниць: мані (від англ. Money), бакси (від амер. Bucks);

б) слова для вираження емоцій, подяки, привітання, вибачення, тощо: сорі (від англ. Sorry), сенк ю (від англ. Thank you), окей (від амер. Okay), Хеппі Бьоздей (від англ. Happy Birthday), бай (від англ. Bye), ес (від англ. Yes), бест (від англ. Best), крейзі (від англ. Crazy) (Заводна 53).

Ще одну велику групу англіцизмів охоплює інтернет-сленг. Причиною швидкої появи нових слів з цієї сфери є стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, популяризація соціальних мереж та відеоігор. Порівняно молодий вік фахівців, зайнятих у цій сфері професійної діяльності, а також популярність комп'ютерів серед молоді, схильної до вживання сленгових висловів, визначають моду на них серед користувачів.

Отже, англіцизми, якими послуговуються молоді люди для спілкування в мережі Інтернет переходять до щоденного мовлення. Серед іншого, це слова: і-нет (від англ. Internet – інтернет), погуглити (від англ. Google – браузер), вебка (Web-camera – веб-камера), вінда (Windows – комп'ютерна програма), забанити (toban – банити), лайкнути (Like – подобатися), вотс ап (What's up – що трапилось?), юзер (від англ. User – користувач) (Заводна 53).

Дослідники зазначають, що процес потрапляння англіцизмів неоднозначно впливає на розвиток рідної мови і має позитивні й негативні наслідки. З одного боку, відбувається її збагачення, але, з іншого боку, витісняються власні елементи, що замінюються на слова з подібним значенням. В. А. Радчук переконаний: «...англійські слова і звороти останнім часом активніше поповнюють наш лексикон, ніж російські; наша вимова, морфологія й синтаксис зазнають з боку англійської мови чималого впливу. Причини цього очевидні: комп'ютеризація, потяг до міжнародних стандартів ділового партнерства, до науки й освіти Заходу,

передове товаровиробництво в англomовних країнах, лідерство англійської мови як міжнародної тощо. Проте чимало англіцизмів насамперед витісняє з обігу власне українські слова, а це вже мовна агресія» (Радчук).

Такої ж думки щодо засилля запозичень дотримується С. Караванський. Він стверджує, що «явища, які простежуються останні 10–15 років не зовсім добре впливають на розвиток української мови, нівелюють її індивідуально-національні риси, знижують виражальні та естетичні якості. Насамперед, викликає стурбованість процес тотального заміщення української мови англійськими словами, і це при тому, що існують українські назви для передачі відповідних понять: брифінг (зустріч), дивідент (прибуток, зиск), презентація (показ, ознайомлення), шоп (магазин) та багато інших» (Караванський 72–73).

Отже, мова кожного народу функціонує й розвивається у контексті мов світу і під його впливом, оскільки людство перебуває у постійних взаєминах економічного, політичного, наукового й культурного характеру. Сучасна українська термінологія активно поповнюється новими одиницями – переважно запозиченнями з англійської мови. Процес запозичення відбувається постійно, віддзеркалюючи нові реалії нашого життя, даючи їм нові найменування. Усі спроби штучної ізоляції національної мови від іншомовного впливу суперечать об'єктивним законам розвитку людства і його найдивовижнішого феномена – мови. Необхідно відзначити велику роль, що відіграють англіцизми у процесі формування словника сучасної молоді людини. Щодо перспектив, вважаємо можливим і необхідним у подальшому продовжити дослідження з окресленої проблематики у сфері комп'ютерних технологій.

Література

1. Ажнюк Б. М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 45–47.
2. Баранник Д. Х. Українська мова на межі століть. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 17–20.
3. Василенко Ю. А. Сучасний український молодіжний сленг. *Львівський національний університет імені Івана Франка*. 2009. С. 8–13.
4. Воскресенська А. А. Вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг. Національний авіаційний університет, Україна. 15–16 травня 2002 р. Бердянськ, 2002. С. 23–29.
5. Грабовий П. М. Когнітивні параметри українського молодіжного сленгу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2010. 20 с.
6. Заводна Л. М. Сучасний погляд на молодіжний сленг. *Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал*. 2014. № 1. С. 52–55.
7. Зорівчан Р. Г. Іноземна мова як засіб глибшого пізнання мови. *Рідне слово*. Вип. 7. Київ, 1973. С. 58–62.
8. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне «Я». Київ, 2001. 140 с.
9. Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в маленьких группах (общие и возрастные особенности): учеб. пособ. Минск: ТетраСистемс, 2000. 432 с.
10. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва: Советская энциклопедия. 1990. 509 с.
11. Мартос С. А. Молодіжний сленг: міф чи реальність? *Культура слова*. Вип. 62. Київ, 2003. С. 39–45.
12. Радчук В. А. Мовна політика: від слів до діла. *Урядовий кур'єр*. 2001. 15 березня. С. 15–17.

13. Словник української мови: в 11 томах. К. Т. 9. 1978.
14. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Англiцизм/Сленг>

References

1. Azhnyuk B. "Movni zminy na tli dekolonizatsiyi ta hlobalizatsiyi (Linguistic changes against the background of decolonization and globalization)". *Movoznavstvo*. 3. (2001). 45–47. Print.
2. Barannyk D. "Ukrainska mova na mezhi stolit (Ukrainian language at the turn of the century)". *Movoznavstvo*. 3. (2001). 17–20. Print.
3. Vasylenko Yu. "Suchasnyy ukrayins'kyy molodizhnyy slenkh (Ukrainian youth modern slang)". *Ivan Franko National University of Lviv*. (2009). 8–13. Print.
4. Voskresenska A. "Vplyv anhlytsyzmiv na suchasnyy ukrayins'kyy molodizhnyy slenkh (Influence of Anglicism on modern Ukrainian youth slang)" *Ukraine*. 15–16. Berdyansk. (2002). 23–29 Print.
5. Hrabovyy P. Kohnityvni parametry ukrayins'koho molodizhnoho slenhu: Diss. Taras Shevchenko National U of Kyiv, 2010. Abstract. Print.
6. Zavodna L. "Suchasnyy pohlyad na molodizhnyy slenkh (Modern view on youth slang)". *Nova pedagogichna dumka: naukovo-metod. zhurnal* 1. (2014). 52–55. Print.
7. Zorivchan R. "Inozemna mova yak zasib hlybshoho piznannia movy (Foreign language as a means of deeper knowledge of the language)". *Ridne slovo*. 7 (1973). 58–62. Print.
8. Karavansky S. Poshuk ukrayinskoho slova, abo borotba za natsionalne "Ya" (Search for the Ukrainian word, or the struggle for the national "I"). Kyiv. (2001). 140. Print.
9. Kolomynsky Y. Psykholohyya vzaymootnoshenny v malykh hruppakh (obshchye y vozrastnye osobennosti) (Psychology of relationships in small groups (general and age features): Mynsk, TetraSystems, (2000). 432. Print.
10. Lynhvystycheskyi entsyklopedycheskyi slovar (Linguistic Encyclopedic Dictionary). Moskva: Sov. Entsyklopedyia, (1990). 509. Print.
11. Martos S. "Molodizhnyi slenkh: mif chy realnist? (Youth slang: myth or reality?)" *Kultura slova*. 62. Kyiv, (2003). 39–45. Print.
12. Radchuk V. Movna polityka: vid sliv do dila. *Uryadovyy kur"yer*. (2001). 15 bereznia. 15–17. Print.
13. Slovnyk ukrainskoy movy (Dictionary of the Ukrainian language). Vol. 9. Print.
14. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Briticizm/Slang>

THE INFLUENCE OF ANGLICISMS ON MODERN UKRAINIAN YOUTH SLANG

Olena Dmytrenko

Germanic Philology and Translation Department, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, Ukraine.

Serhiy Kokhan

Germanic Philology and Translation Department, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, Ukraine.

Background: Humankind exists in constant relations of economic, political, scientific and cultural nature. The flow of borrowed words and terms from the English language into Ukrainian has been growing rapidly recently. It is a source that enriches the lexicon of our native language. As of today, there exists the necessity for a comprehensive research of Ukrainian youth slang as a separate layer of the national language, which would take into the account English borrowings. This is especially true of the computer technology field. The other important task would be to clarify the expediency of using English originated words in the modern Ukrainian youth lexicon.

The purpose: to study the role played by anglicisms in modern Ukrainian youth language.

Results: The study outlines the positive and negative features of influence created by anglicisms on modern Ukrainian youth slang as well as indicates the main causes behind such linguistic phenomenon. It also clarifies the crucial role played by anglicisms in the formation of vocabulary of modern young man and provides examples of anglicisms that have become an intrinsic part of

Ukrainian everyday youth lexicon. The authors emphasize the importance of careful and reasonable selection of foreign borrowings and warn against excessive use of anglicisms, which can lead to the impoverishment of the native language and the loss of its identity.

Discussion. Alongside that, it should be taken into the account that the language of every nation functions and develops in the context other languages and is influenced by the world as the whole. This, in turn, makes it impossible to isolate certain particular language from other languages.

Keywords: anglicisms, comparative analysis, lexical means, youth slang, functional style.

Vitae. Olena Dmytrenko is a Candidate of Philology, Associate Professor, Associate Professor of Germanic Philology and Translation Department at National University “Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”. Her areas of research interests include lexicology, stylistics, German language teaching.

Correspondence: edmitrenko@rambler.ru

Vitae. Serhiy Kokhan is a Master’s student of Germanic Philology and Translation Department at National University “Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”. His areas of research interests include lexicology, contrastive linguistics, translation studies.

Correspondence: ioserhiy@gmail.com

Надійшла до редакції 29 вересня 2020 року.
Рекомендована до друку 16 жовтня 2020 року.